

Dnr 15-81/2012

Statens musikverks jämställdhetsuppdrag- rapport för verksamheten 2011

1. Inledning och sammanfattning
2. Verksamhetsbeskrivning
3. Samtalsserien: Musikliv i balans- sanning och konsekvens
4. Jämställdhetsuppdragets medverkan i externa arrangemang
5. Tankesmedjan
6. Samarbetsprojekt
7. Möten med organisationer/aktörer
8. Inför 2012
9. Ekonomi
10. Resultat/Analys

1. Inledning och sammanfattning

I slutrapporten till betänkandet "Plats på scen" (SOU 2006:42) framgår att könsfördelningen inom musikområdet är kraftigt avvikande från ambitionen om jämn fördelning. Därför fattade regeringen 2011-05-26 beslut om att ge Statens musikverk i uppdrag att främja jämställdhet inom musiklivet 2011-2014 (KU2011/1026/KV).

Uppdraget löper under perioden 2011-2014 och omfattar totalt 8 miljoner kronor. De ska fördelas enligt följande tidsplan:

- 2011 - 1 miljon
- 2012 - 3 miljoner
- 2013 - 2 miljoner
- 2014 - 2 miljoner

Uppdraget ska genomföras i samverkan med Statens Kulturråd, Konstnärnämnden och andra berörda aktörer inom musikområdet. Statens musikverk ska stödja projekt i syfte att främja ökad jämställdhet inom musiklivet.

För jämställdhetsuppdraget har två tjänster inledningsvis skapats:

1. En internt utlyst tjänst på 50% som bekostas av Statens musikverk för tiden 2011-09-01 till 2012-08-31. Denna tjänst innefattar planering, kvalitetssäkring, internt jämställdhetsarbete på myndigheten, kunskapsinsamling, statistik, dialog med musiklivet och samverkan med Kulturrådet och Konstnärsnämnden.
2. En externt utlyst tjänst som projektledare för prioriterade projekt inom ramen för jämställdhetsuppdraget för tiden 2011-07-01 till 2012-06-30. Tjänsten bekostas av jämställdhetsanslaget. Denna tjänst innefattar planering, projektledning och dialog med musiklivet.

Det långsiktiga målet är att bidra till att män och kvinnor blir mer jämställt representerade i musiklivet inom de musikgenrer där behovet är som störst. Vi ska stödja och stimulera ett strategiskt och långsiktigt arbete för ett mer jämställt musikliv.

Vi vänder oss i vårt arbete företrädesvis mot det fria musiklivet. Med det fria musiklivet menar vi de grupper, ensembler, enskilda utövare och organisationer som står utanför institutionerna. Detta innefattar även tonsättare/komponister.

Statens Musikverk har ett övergripande uppdrag att vända sig till barn och ungdomar i sina insatser.

Efter att ha tagit stora delar av musiklivet på pulsen genom en samtalsserie och andra möten har vi kommit fram till att de största satsningarna bör göras tidigt i utvecklingskedjan. Könsfördelningen bland lärare på högskolenivå såväl som på förberedande utbildningar är inte acceptabel inom vissa genrer. Från dessa utbildningar kommer den största delen av Sveriges musiker och kompositörer.

En viktig del av jämställdhetsarbetet är också att stötta projekt som försöker skapa en kanon av verk skrivna av kvinnliga kompositörer. Hur förändrar vi den rådande uppfattningen av musikhistorien, samtiden och framtiden, där kvinnliga musikskapare lyser med sin frånvaro?

På de institutioner som sysslar med musik i Sverige ska det finnas direktiv för jämställdhet. Hur ser vi till att dessa efterföljs? Statens musikverk har till uppgift att ge bidrag till strukturella jämställdhetsprojekt som initieras av det fria musiklivet. Vi ser gärna att det fria musiklivets organisationer, nätverk och föreningar går in i samarbetsprojekt med musikinstitutionerna för att stötta deras arbete med jämställdhet.

Mycket av det jämställdhetsarbete som gjorts de senaste åren har genomförts på initiativ från det fria musiklivet som till stor del verkar på ideell basis. Hur kan vi erbjuda fortbildning eller delande av kunskap till musiker och arrangörer på ett så attraktivt sätt så att de tar till sig informationen? En möjlighet kan vara samarbeten med de organisationer som samlar det fria musiklivet.

2. Verksamhetsbeskrivning

Under 2011 har Jämställdhetsprojektets inledningsfas påbörjats. Genom möten, samtal och dialog med det fria musiklivet; musiker, arrangörer och musikutbildningar inom flera områden kartlägger och undersöker vi vad som redan gjorts/görs på området och vad som planeras. För att nå denna kunskap har vi initierat några projekt.

- **Musikliv i Balans** – sanning och konsekvens

Se mer under avsnitt 3. Genomfördes vid fyra tillfällen 2011.

- **Tankesmedjan**

Se mer under avsnitt 5. Samtal med representanter för jazzutbildningarna på fyra musikhögskolor (två av dessa möten genomfördes 2011).

- **Möten med delar av musiklivet**

Vi har till exempel träffat IMPRA (förening som stöttar jämställdhet inom musiklivet med fokus på jazz och improvisation), RFoD (Riksförbundet för Folkmusik och Dans), Popkollo (anordnar kollo för unga tjejer som vill lära sej spela och skriva musik), KVASt (KVinnlig Anhopning av Svenska Tonsättare) och KUPP! (Kvinnor Upp På Pulten- nätverket för kvinnliga dirigenter).

- **Samverkansprojekt**

Vi har valt att redan hösten 2011 i några utvalda fall gå in i samverkansprojekt för att stötta ideella initiativ som under många år drivit jämställdhetsarbetet på musikområdet framåt. Detta dels för att försäkra oss om deras överlevnad men även för att hålla fram dem som goda exempel.

3. Samtalsserien: Musikliv i balans – sanning och konsekvens

För att väcka intresse runt jämställdhetssatsningen och samtidigt informera om dess existens skapades samtalsserien Musikliv i balans – sanning och konsekvens. Vi vill få representanter för musiklivet att börja fundera på vilka initiativ som kan tas i dessa frågor och vilka jämställdhetsprojekt man i framtiden vill söka pengar för.

I urvalet av paneldeltagare har vi försökt att få personer med spetskompetens, men även att deltagarna ska ha en bred spännvidd gällande status, ålder, kön och yrkeskategori. Samtalen har utgått från likartade frågeställningar men har beroende på olika faktorer landat i olika resultat.

Några exempel på frågeställningar:

- Är musiklivet jämställt? Om inte, på vilket sätt? Om det är det varför satsas det just nu på jämställdheten?
- Påverkar jämställdhetssatsningar konsten? I så fall, på vilket sätt? Negativt Positivt?
- Finns det kvotering? Bör man använda sig av kvotering? I så fall hur förhåller man sig till det som kvinna och man?
- Hur har eventuell familjebildning påverkat er som konstnärer? Är det skillnad för kvinnor och män?
- Hur ser normen ut inom ditt fält? Hur påverkar det rekryteringen av unga kvinnor respektive män till genren i fråga?
- Försvinner de begåvade kvinnorna till mer "tjejiga" genrer?
- Vad tycker ni att pengarna till jämställdhet inom musikområdet ska gå för att göra mest nytta?

2011-08-30 Musikliv i balans – sanning och konsekvens - Polar Prize Sessions

Moderator: Petra Markgren Wangler

Paneldeltagare: Rebecka Törnqvist, Kajsa Grytt, Jenny Wilson.

2011-10-18 Musikliv i balans – sanning och konsekvens - Sound of Stockholm

Moderator: Ulrika Lind.

Inledning: Vanja Hermele

Paneldeltagare: Maria Horn, Jonas Forsell, Magnus Bunnskog, Paula af Malmborg Ward, Liselotte Norelius. Musikinslag: Sofia Jernberg och David Stackenäs

2011-10-28 Musikliv i balans – sanning och konsekvens - Umeå Midgårdsskolan

Moderator: Karin Kjellberg

Paneldeltagare: Linnea Henriksson, Elin Hörberg, Nathalie "Cleo" Missaoui, Maria Strömbäck. Musikinslag: Linnea Henriksson och Elin Hörberg

2011-10-29 Musikliv i balans – sanning och konsekvens - Umeå jazzfestival

Moderator: Ulrika Lind.

Inledning av: Vanja Hermele

Paneldeltagare: Lennart Strömbäck, paneldeltagare/musikinslag: Emil Strandberg, Lina Nyberg, Lindha Kallerdahl, Michala Østergaard Nielsen

Under samtalen har enskilda paneldeltagare kommit med förslag och idéer på projekt, t.ex.:

- Stötta unga kvinnliga musikskapare med teknisk kunskap i form av studiotid och fortbildning på teknikområdet. I Stockholm kanske i samarbete med Elektronmusikstudion.
- Stöd till unga kvinnliga arrangörer och entreprenörer som i sitt arbete driver jämställdhetsfrågor.
- Stöd till exempelvis fortbildning på Kulturskolor, Studieförbund och Musikhögskolor där dessa frågor i vissa fall hamnar i skymundan. Stöd till utbildningar och kurser som i sitt uppdrag specifikt vänder sej till kvinnliga musiker (exempelvis Tjejlinjen på Fridhems folkhögskola, Popkollo m.m.).
- Utbilda musikhögskolelärare i genusfrågor, ha grundkrav på en introduktionskurs innan de får jobbet.
- Ta fram en kanon av kvinnliga tonsättares verk.
- Stöd bra förebilder och som även är normbrytande inom det område de verkar.
- Skapa ett regelverk för bemötande vid diskrimineringsfall på musikhögskolorna.

4. Jämställdhetsuppdragets medverkan i externa arrangemang

Myndigheten har deltagit med representanter vid följande arrangemang:

2011-10-05 Högskolan för scen och musik i Göteborg - Paneldeltagande
2011-10-10 Ta plats! - Paneldeltagande Malmö
2011-10-17 Ta plats! - Paneldeltagande Stockholm
2011-10-17 STIM Expo - Paneldeltagande Stockholm
2011-11-05 Womex - delkonferens om kvinnor i världsmusiken

5. Tankesmedjan

Pilotprojektet Tankesmedjan har tagit form tillsammans med ansvariga från jazz/improvisationsinstitutionerna på musikhögskolorna i Göteborg, Stockholm, Malmö och Arvika och tre representanter från föreningen IMPRA för att få studenternas och musikernas perspektiv.

Här har vi arbetat med att utveckla, samarbeta och samtala runt de satsningar, problem och lösningar som redan görs/gjorts och också försökt hitta på projekt för att skapa en mer jämställd plattform för studenter och lärare på ett nationellt plan.

2011-09-05 Tankesmedjan Musikhögskolan i Malmö
2011-11-14 Tankesmedjan Musikhögskolan i Göteborg

Den sista planerade Tankesmedjan sker i Stockholm på Kungliga Musikhögskolan den 19-20 januari 2012.

6. Samverkansprojekt

Samverkan med IMPRA och Ta plats!

Föreningen IMPRA har sedan 2006 arbetat för jämställdhet inom musiklivet med fokus på jazz och improvisationsmusik. Deras arbete har fått ett stort genomslag och är en rikstäckande förening med fyra regionavdelningar (öst, väst, syd och nord). De arbetar med konsertverksamhet, nätverkande för musiker, musikpolitisk aktivism samt sprider information

till sina medlemmar genom möten och nätverksbrev. Arbetet drivs så gott som ideellt, men de har sedan ett antal år ett visst administrativt stöd från Ungdomsstyrelsen. För den rena konsertverksamheten har de kommunalt stöd (Stockholm, Malmö, Göteborg) och stötts även av Kulturrådet för den delen av verksamheten.

Riksförbundet Folkmusik och Dans startade 2007 Ta plats-projektet som bygger på mentorsverksamhet för unga skapande kvinnor inom folk- världsmusik och dans. Projektet förenar unga musikerskapare från hela landet inom olika genrer och uttrycksfält. Förutom mentorsverksamheten förkommer även öppna samtal, seminarier och konserter för och med de medverkande men även för allmänheten.

Vi har gett dessa organisationer stöd till resor och förstärkning av nätverksarbeten i form av uppbyggnad av webb och liknande kontaktytor.

Projekt På jam

På Jam drivs av två unga eldsjälar i Malmö, Linnea Henriksson och Elin Hörberg, som på relativt kort tid skapat fenomenet På Jam som för en stor och ung publik dels presenterar kvinnliga bandleadare alternativt band med jämn könsfördelning, men även i anslutning till detta driver ett Jam, där musiker spontant kan gå upp och spela tillsammans i en för genren oväntat normbefriad miljö. Här uppmuntras unga kvinnliga musiker att delta i skapandet då arrangörerna är måna om att situationen ska vara inbjudande för alla.

Under höstens samtal i serien "Musikliv i Balans" på Midgårdsskolan i Umeå bjöd vi in Elin och Linnea att sitta i panelen och även att berätta om sitt entreprenörskap. Vi vill till våren och hösten 2012 i samarbete med Föreningen Jazz i Umeå och andra lokala initiativtagare låta På Jam-projektet, och Elin och Linnea, landa i Umeås musikliv och där sprida detta lyckade projekt.

Svensk jazz "European Jazz Balance"

Riksförbundet Svensk Jazz i samarbete med Norsk Jazzforum anordnar samtal, fortbildning och seminarier för European Jazz Network, ett nätverk för Europeiska jazzarrangörer som till största delen består av män. Detta för att stärka arbetet med jämställdhet i ett europeiskt perspektiv och dela kunskap om det genus och jämställdhetsarbete som görs och har gjorts i de nordiska länderna. Projektet gör två nedslag: februari i Oslo och i september 2012 i Bari, Italien.

Forskningsprojekt om kvinnliga tonsättare med nordiskt perspektiv

Fyra musikforskare planerar att skriva en bok om Nordiska kvinnor i musiklivet, främst med utgångspunkt från konstmusiklivet, men även med utblickar mot andra genrer.

Musikforskarna är:

Pirkko Moisala, professor i musikvetenskap vid Helsingfors universitet

Camilla Hambro, fil dr, lektor vid Åbo akademi i Finland

Lisbeth Ahlgren Jensen, musikforskare i Köpenhamn

Eva Öhrström, professor vid Musikhögskolan i Stockholm

Jämställdhetsuppdraget har hjälpt dessa forskare med resor, hotell och erbjudit en mötesplats. De träffades på Statens musikverk i Stockholm 7-8 november för att arbeta med upplägg och planering av bokprojektet.

7. Möten med organisationer/aktörer

På dessa möten har musiklivets representanter fått möta oss och ställa frågor alternativt berätta om egna projekt, sin historik och sina framtidsplaner. Vi har också träffat

Konstnärsnämnden och Kulturrådet samt Kulturanalysmyndigheten för samråd och uppdatering om hur arbetet fortskrider.

2011-09-19 RFoD Ta plats!
2011-09-28 IMPRA
2011-10-05 Högskolan för scen och musik i Göteborg
2011-10-07 Studieförbundens nätverk för jämställdhet 50/50
2011-10-14 Konstnärsnämnden och Kulturrådet
2011-11-08 Musikalliansen
2011-11-08 Kulturanalysmyndigheten
2011-11-09 KMH studenter
2011-11-22 Popkollo, Ta plats! KVASt, IMPRA, KUPP!
2011-11-28 SMoK (Sveriges Musik och Kulturskoleråd)
2011-11-28 Konstnärsnämnden och Kulturrådet
2011-11-30 SOM (Svenska Oberoende Musikproducenter)
2011-12-07 Svensk Jazz

8. Inför 2012

De projekt som arrangeras i samverkan med musiklivet fortsätter under våren 2012 enligt följande:

Samtalsserien *Musikliv i Balans – sanning och konsekvens*:

2012-02-03 Manifestgalan, Stockholm
2012-02-23 Midvinterfestivalen, Acusticum, Piteå
2012-03-30 Folk- och Världsmusikgalan, Malmö

Tankesmedjan: 2012-01-19 och 2012-01-20 Kungl. Musikhögskolan i Stockholm

Projekt På Jam i Umeå: två tillfällen i Umeå i april och september 2012

Jämställdhetskonferensen *Musikliv i Balans – sanning och konsekvens*:

på Musik- och Teatermuseet 2012-05-10 och 2012-05-11

Nordiskt arkiv och jazzforsarsymposium: slutet av augusti med temat "Jazzens genus"

Stöd till jämställdhetsprojekt:

Under perioden 2012 till 2014 kommer den större delen av jämställdhetspengarna utlysas som stöd till projekt till det fria musiklivet. Fördelning av bidrag sker genom samverkan mellan Statens musikverk, Statens Kulturråd och Konstnärsnämnden. Under 2012 kommer utlysningar att ske vid två tillfällen:

- 1) Utlysning 23 januari, sista ansökningsdag 14 mars
- 2) Utlysning 20 augusti, sista ansökningsdag 17 september

Vi riktar stöd och uppmärksamhet mot fyra huvudområden:

- A. Kommunikation och kunskap
- B. Utbildning
- C. Musiker och organisationer
- D. Arrangörer

Huvudman för projekten bör företrädesvis komma från det fria musiklivet i form av enskild firma, aktiebolag, ideell/ekonomisk förening men gärna i samverkan med andra parter såsom kommuner, landsting, länsmusikorganisationer, utbildningar och institutioner. Beslut om hur stor del av medlen som ska utlysas kommer att fattas efter hand beroende på ansökningarnas omfattning och kvalitet.

Ansökningarna bedöms av en referensgrupp bestående av två representanter vardera från Konstnärsnämnden, Kulturrådet och Statens Musikverk. Externa ledamöter till referensgruppen kan rekryteras vid behov. Slutgiltigt beslut fattas av Statens Musikverks generaldirektör. Beslutet kan ej överklagas.

9. Ekonomi 2011

Projektledare 2011: 175.900:-
Samtalsserien Musikliv i Balans: 126.544
Tankesmedjan: 28.982:-
Samverkansprojekten: 400.000:-
Övriga resor: 2754:-
Totalt: 734.180:-

Att överföras till 2012 års budget: 265.820:-

10. Analys/Resultat

- Var bör insatserna göras, vilken typ av projekt bör stöttas?

Efter att ha tagit stora delar av musiklivet på pulsen genom samtalsserien och andra möten har vi kommit fram till att de största satsningarna bör göras tidigt i utvecklingskedjan. Därför tror vi att en kraftfull förbättring av jämställdheten inom musikområdet enbart kan komma till stånd genom exempelvis fortbildning av musikhögskolelärares i alla led.

Kulturskolan, studieförbunden, folkhögskolor med flera lägger en grund för framtidens musikskapare. Trots att det finns lysande undantag så finns det ett skriande behov av kunskap men också ett behov av bredare kontaktytor med det fria musiklivet. Vi hör också vittnesmål om föräldrade inställningar och förnedrande behandling av kvinnliga studenter på musikhögskolenivå.

Könsfördelningen bland lärare på högskolenivå är inte acceptabel inom vissa genrer. Från dessa utbildningar kommer den största delen av Sveriges musiker och kompositörer. Vi önskar att jämställdhetsarbetet och medvetenheten om genus blir kontinuerlig och en del av varje ton.

En viktig del av jämställdhetsarbetet är att stötta projekt som försöker skapa en kanon av verk skrivna av kvinnliga kompositörer. Vi vill stötta projekt som förändrar den rådande uppfattningen av musikhistorien där männen nästan helt får dominera. Om vi också kan stötta forskning och dokumentation av nutida kvinnliga musikskapare är det ett bra sätt att hjälpa framtidens kvinnliga musikaliska genier att komma fram. Utan en historia och en samtid fylld av kvinnliga förebilder är det svårt att med självförtroende se framtiden an. På de institutioner som sysslar med musik i Sverige ska finnas direktiv för jämställdhet. Vi ser gärna att dessa direktiv noggrannare ses över och efterföljs. Institutionerna, orkestrarna och operahuset bör i större utsträckning kunna arbeta aktivt med att exempelvis öka andelen kvinnliga tonsättare i repertoaren och engagera kvinnliga dirigenter. Det behövs en översyn och granskning av de egna strukturerna ur ett norm- och

genuskritiskt perspektiv. Vi tror att detta avsevärt skulle förbättra den kreativa miljön för både utövare och tonsättare, oavsett kön.

Statens musikverk har till uppgift att ge bidrag till strukturella jämställdhetsprojekt som initieras av det fria musiklivet. Vi hoppas att det fria musiklivets organisationer, nätverk och föreningar går in i samarbetsprojekt med institutionerna för att stötta deras arbete med jämställdhet.

Mycket av det jämställdhetsarbete som gjorts de senaste åren har genomförts på initiativ från det fria musiklivet som till stor del verkar på ideell basis. Dessa bör man stötta annars finns risken att jämställdhetsarbetet upphör när krafterna sinar. Det är svårt att diskutera jämställdhet med fria musiker och arrangörer då delar av (eller hela) deras arbete ofta är ideellt. Vi behöver hitta lösningar på detta. Projekt som erbjuder fortbildning eller delande av kunskap till musiker och arrangörer bör prioriteras. En möjlighet kan vara samarbeten mellan de organisationer som samlar det fria musiklivet som t.ex. MAIS, RANK, Svensk Jazz, Musikcentrum, Musikalliansen, IMPRA, KVASt, Popkollo, KUPPI!, RFoD mfl. Detta exempelvis i form av workshops och seminarier och/eller riktade bidrag till arrangörer, projekt eller musiker som tar en tydlig ståndpunkt för normkritik, genusmedvetenhet och jämställdhet.

Vad är resultatet av de externa projekten under 2011?

Resultatet av arbetet under 2011 kan synas i den stora uppmärksamhet jämställdhetsuppdraget redan fått i musiklivets alla delar. Det märker vi i de samtal vi för med representanter för musiker, arrangörer och utbildningar. Att bli medveten om de processer och strukturer som styr oss är en stor del av jämställdhetsarbetet. Genom alla de möten, panelsamtal och det nätverkande vi gjort under 2011 har information spridits till musiklivet och nya tankar på jämställdhet, genus och normkritik planterats.

Många av dem som arbetar med dessa frågor idag saknar kontaktytor sinsemellan, vi tror oss ha varit en stor del i att skapa nya forum för samtal och samordning runt de insatser som redan görs och är i startgroparna. I samverkansprojekten har vi aktivt stöttat och deltagit i vissa utvalda musiknätverks arbete med jämställdhet. Här har vi också fått ta del av deras arbete och metoder och haft möjlighet att genom deras nätverk sprida information om jämställdhetsuppdraget. Att medvetet försöka öppna upp kommunikationskanaler mellan utövare, arrangörer, utbildningar och den akademiska världen har också varit på vår agenda och det är en början på och en förutsättning för det förändringsarbete som ligger framför oss.

Rapporten har utarbetats av Lina Nyberg i samarbete med Ulrika Gunnarsson och den har granskats av Jonas Burman, chef Musikplattformen och Pia Nyström, verksamhetscontroller på Statens Musikverk. 2012-02-14